

# Gamla yrken i släktforskning – en miniguide

Av. Annas Släktforskning

När man släktforskar stötar man ofta på yrkesbeteckningar som inte används länge. Den här guiden hjälper dig att förstå vad de betyder och ger exempel på hur de kan förekomma i kyrkböcker eller andra historiska dokument.

Exempel på yrken:

## **Landbo**

**Förklaring:** En person som brukade annans jord mot avgift, oftast i form av arrende.

**Exempel i kyrkbok:** Olof Olsson, landbo Böket, Södra Sandsjö, född 1887.

**Kommentar:** Landborna hade ofta en enkel ställning i byn, mellan bönder med egen gård och torpare.

## **Hemmansägare**

**Förklaring:** En person som äger ett hemman, alltså en gård med jord som kan brukas och ger rätt till vissa skatteintäkter.

**Exempel i kyrkbok:** Olof Larsson, hemmansägare i Böket, avled 1888

**Kommentar:** Hemmansägare hade ofta mer status än torpare och landbor och kunde ibland ha folk anställda.

## **Torpare**

**Förklaring:** Någon som brukade ett torp, ofta arrenderat från en större gård i utbyte mot arbete eller hyra.

**Exempel i kyrkbok:** Lars Månsson, torpare i Böket, född 1775.

**Kommentar:** Torpare var ofta jordbrukare på liten skala med begränsad ekonomisk frihet.

## **Smed**

**Förklaring:** Hantverkare som tillverkade och reparerade verktyg, hästskor, redskap och ibland vapen.

**Exempel i kyrkbok:** Anders Pettersson Thern, smed i Tingsås, avled 1892.

**Kommentar:** Smeder hade ofta en central plats i byn och var viktiga för både jordbruk och hantverk.

## **Skräddare**

**Förklaring:** Hantverkare som sydde och reparerade kläder.

**Exempel i kyrkbok:** Anna Andersdotter, skräddare född 1819.

**Kommentar:** Yrket förekommer ofta som yrkesbeteckning för både män och kvinnor, ibland tillsammans med titlar som "Mästerskräddare"

## **Handelsman**

**Förklaring:** Person som bedrev handel, kunde vara både en liten butik eller en större verksamhet.

**Exempel i kyrkbok:** Johan Andersson, handelsman i Hjälmseryd, avled 1820.

**Kommentar:** Handelsmän var ofta aktiva i byns ekonomiska liv och kunde ha god social status.

## **Kvarnare**

**Förklaring:** Person som drev en kvarn och malde spannmål till mjöl.

**Exempel i kyrkbok:** Anders Johansson, Kvarnare vid stenkvarnen, född 1770.

**Kommentar:** Kvarnarna var viktiga för byns försörjning och kvarnen hade ofta ett centralt läge.

## **Soldat**

**Förklaring:** En person som tjänstgjorde i armén, ofta med tilldelat soldatnamn och bostad via indelningsverket.

**Exempel i kyrkbok:** Erik Larsson, soldat vid rote 12, född 1780.

**Kommentar:** Soldater hade ofta särskilda villkor för bostad och försörjning, vilket kan märkas i både kyrkböcker och mönsterrullor.

## **Dräng**

**Förklaring:** Anställd man på en gård som hjälpte till med jordbruket.

**Exempel i kyrkbok:** Per Nilsson, dräng på Stora gården, född 1778.

**Kommentar:** Drängar bodde ofta på gården och arbetade under bondens ledning.

## **Piga**

**Förklaring:** Kvinnlig tjänstefolk på en gård som hjälpte till med hushåll och jordbruk.

**Exempel i kyrkbok:** Karin Svensdotter, piga hos hemmansägare Andersson, född 1790.

**Kommentar:** Pigor hade ofta strikt arbetsdag och bodde på gården, ibland med möjlighet att flytta vidare som erfaren tjänstekvinna.

## **Fiskare**

**Förklaring:** Person som försörjde sig genom fiske, ofta i sjöar, älvar eller kusten.

**Exempel i kyrkbok:** Emil Gustafsson, fiskare vid Västervik, född 1765.

**Kommentar:** Fiskare var viktiga för lokalsamhällets livsmedelsförsörjning.

## **Målare**

**Förklaring:** Hantverkare som målade byggnader, möbler eller konstverk.

**Exempel i kyrkbok:** Johan Andersson, målare, född 1788.

**Kommentar:** Yrket förekom både som hantverk och konstnärlig sysselsättning.

## **Snickare**

**Förklaring:** Hantverkare som arbetade med trä, byggde hus, möbler och redskap.

**Exempel i kyrkbok:** Erik Svensson, snickare i Byhult, född 1772.

**Kommentar:** Snickare var ofta centrala i byns byggnadsprojekt.

## **Bagare**

**Förklaring:** Person som bakade bröd och ofta sålde det till byn eller på marknader.

**Exempel i kyrkbok:** Anna Karlsson, bagare i Österby, född 1775.

**Kommentar:** Bagare hade ofta liten egen verksamhet men viktig funktion för byn.

## **Korgmakare**

**Förklaring:** Hantverkare som tillverkade korgar och ibland möbler av flätat material.

**Exempel i kyrkbok:** Per Nilsson, korgmakare, född 1785.

**Kommentar:** Ett yrke som ofta fördes vidare inom familjen.

## **Skollärare**

**Förklaring:** Person som undervisade barn i byskolor, ofta med fokus på kristendom och grundläggande läs- och skrivkunskaper.

**Exempel i kyrkbok:** Olof Johansson, skollärare i byn, född 1760.

**Kommentar:** Lärare hade ofta god social ställning trots blygsam lön.

## **Kyrkvärd**

**Förklaring:** Person som hjälpte till med kyrkans ekonomi och praktiska ärenden.

**Exempel i kyrkbok:** Erik Svensson, kyrkvärd i Hembygden, avled 1820.

**Kommentar:** Kyrkvärdar var ofta aktiva i byns sociala liv.

## **Skomakare**

**Förklaring:** Hantverkare som tillverkade och reparerade skor.

**Exempel i kyrkbok:** Anders Larsson, skomakare i Stadsbyn, född 1775.

**Kommentar:** Skomakare var ofta centrala i byns handel och hantverk.

## **Timmerman**

**Förklaring:** Hantverkare som arbetade med timmerhus, broar och konstruktioner i trä.

**Exempel i kyrkbok:** Johan Eriksson, timmerman, född 1768.

**Kommentar:** Timmermän hade ofta projekt både i byn och kringliggande områden.

## **Bokhållare**

**Förklaring:** Person som förde räkenskaper åt gårdar, företag eller församlingar.

**Exempel i kyrkbok:** Carl Johansson, bokhållare vid handelsboden, född 1770.

**Kommentar:** Bokhållare hade ofta kontakt med många familjer och företag, och kunde samla mycket information.

## **Länsman**

**Förklaring:** Lokal polis- och myndighetsperson som hade ansvar för lag och ordning i en bygd eller socken.

**Exempel i kyrkbok:** Olof Andersson, länsman i Östra Socken, född 1760.

**Kommentar:** Länsmän förekom ofta i kyrkböcker och handlingar som vittnen eller notaries vid arv, bouppteckning eller brott.

## **Klockare**

**Förklaring:** Person som ansvarade för kyrkklockor och undervisade i kyrkan, ofta även lärare.

**Exempel i kyrkbok:** Per Nilsson, klockare i Hembygden, född 1755.

**Kommentar:** Klockare var centrala i församlingen och ofta kunniga i läsning och skrivning.

## **Bouppteckningsförrättare**

**Förklaring:** Person som ansvarade för att dokumentera och genomföra bouppteckningar efter avlidna.

**Exempel i kyrkbok:** Noteras ofta i bouppteckningshandlingar snarare än kyrkbok.

**Kommentar:** Bouppteckningsförrättare hade god kännedom om lokala familjer och tillgångar.

## **Kapellmästare / Musiker**

**Förklaring:** Ansvarade för musik i kyrkan eller på byns festligheter.

**Exempel i kyrkbok:** Anders Johansson, kapellmästare vid sockenkyrkan, född 1778.

**Kommentar:** Musiker var ofta respekterade och kunde ha flera uppdrag i olika byar.

## **Timmerman / Byggmästare**

**Förklaring:** Hantverkare som byggde hus, broar och andra konstruktioner.

**Exempel i kyrkbok:** Johan Andersson, timmerman vid by konstruktioner, född 1770.

**Kommentar:** Timmermän kunde även leda byggprojekt som byggmästare.

## **Bodbiträde**

**Förklaring:** Hjälppte till i affär eller handelsbod, ofta med försäljning och enklare sysslor.

**Exempel i kyrkbok:** Anders Johansson, bodbiträde hos handelsman Eriksson, född 1775.

**Kommentar:** Bodbiträden var ofta unga män eller kvinnor som lärde sig handelns grunder innan de startade eget eller tog andra tjänster.

## **Fähusdräng**

**Förklaring:** Ansvarade för kor och andra kreatur på gården.

**Exempel i kyrkbok:** Per Svensson, fähusdräng, född 1780.

**Kommentar:** Fähusdrängar hade ofta mycket ansvar trots låg status; de arbetade nära djuren och kunde känna gårdens ekonomi väl.

## **Brukspatron**

**Förklaring:** Ägare och ledare för ett bruk, t.ex. järn- eller glasbruk.

**Exempel i kyrkbok:** Carl Larsson, brukspatron vid Stora bruket, född 1755.

**Kommentar:** Brukspatroner var ofta inflytelserika lokalt och hade både ekonomisk makt och social status.

## **Kateketsförare**

**Förklaring:** Person som ledde katekesförhör och undervisade barn i kristendom.

**Exempel i kyrkbok:** Olof Nilsson, kateketsförare i byn, född 1762.

**Kommentar:** Viktig roll i byn, kateketsförare var ofta kunniga i läsning, skrivning och religion.

## **Lappdräng**

**Förklaring:** En dräng som arbetade särskilt med renar eller samiska sysslor i norr.

**Exempel i kyrkbok:** Nils Persson, lappdräng, född 1770.

**Kommentar:** Ofta anställd av samiska familjer eller bönder i Norrland. Yrket visar på regional specialisering.

## **Myrbärare**

**Förklaring:** Person som arbetade med torv eller myrprodukter, ofta för eldbädd eller jordbruk.

**Exempel i kyrkbok:** Erik Svensson, myrbärare i Västerby, född 1768.

**Kommentar:** Torv var viktigt som bränsle, och myrbärare hade ofta hårt fysiskt arbete.

## **Kakelugnsmakare**

**Förklaring:** Hantverkare som byggde och reparerade kakelugnar och eldstäder.

**Exempel i kyrkbok:** Johan Karlsson, kakelugnsmakare, född 1775.

**Kommentar:** Yrket krävde hantverksskicklighet. Kakelugnsmakare kunde bli efterfrågade i både by och stad.

## **Stenhuggare**

**Förklaring:** Arbetade med sten för byggnader, gravstenar eller broar.

**Exempel i kyrkbok:** Per Larsson, stenhuggare, född 1780.

**Kommentar:** Stenhuggare var ofta anlitade av kyrkor eller jordägare och hade specialiserad kunskap om stenmaterial.

## **Sjöman**

**Förklaring:** Arbetade på fartyg, ofta kustfart eller handelsresor.

**Exempel i kyrkbok:** Lars Andersson, sjöman vid Östersjön, född 1770.

**Kommentar:** Sjömän var ofta borta länge och hade en rörlig livsstil. Yrket visar på handel och kommunikation mellan bygder.

## **Tullare**

**Förklaring:** Ansvarade för tull och kontroll av varor vid gränser eller hamnar.

**Exempel i kyrkbok:** Erik Johansson, tullare i hamnen, född 1765.

**Kommentar:** Tullare hade viss myndighetsposition. Yrket kunde ge kontakt med handelsnätverk.

## **Vaktare**

**Förklaring:** Hade ansvar för säkerhet, ofta i stad eller på herrgård.

**Exempel i kyrkbok:** Johan Svensson, vaktare vid slottsgården, född 1778.

**Kommentar:** Vaktare kunde vara betalda för en viss plats eller tid. Yrket visar på behov av ordning och skydd.

## **Båtsman**

**Förklaring:** Sjöman som tjänstgjorde i flottan med tilldelad bostad via indelningsverket.

**Exempel i kyrkbok:** Per Eriksson, båtsman vid rote 5, född 1772.

**Kommentar:** Båtsmän var ofta knutna till specifika hemman och hade både militär och lokal roll.

## **Bagarstuguägare**

**Förklaring:** Hade ansvar för gemensam by bakstuga eller privat bageriverksamhet.

**Exempel i kyrkbok:** Anders Johansson, bagarstuguägare, född 1768.

**Kommentar:** Viktig för byns brödförsörjning, kunde innebära viss ekonomisk status och ansvar.

## **Skattkammarskrivare**

**Förklaring:** Arbetade med församlingens eller statens räkenskaper och skatter.

**Exempel i kyrkbok:** Carl Larsson, skattkammarskrivare, född 1770.

**Kommentar:** Yrket krävde noggrannhet, ofta kopplat till bygdens ekonomi och administration.

Jag heter Anna och jag driver Annas Släktforskning. Jag har arbetat med släktforskning i många år och brinner för att göra det enkelt och roligt för alla att hitta sina rötter.

Jag har skrivit handboken *Nyckeln till ditt förflutna*, boken *När spåren tar slut*, skapat en släktforskningsdagbok, mallar, två onlinekurser samt flera olika informationshäften. Mitt mål är att hjälpa både nybörjare och mer erfarna släktforskare att upptäcka sina släkthistorier,

Besök gärna min hemsida och Facebooksida

- Hemsida: [www.annasslaktforskning.net](http://www.annasslaktforskning.net)
- Facebook: Annas Släktforskning

Har du fått smak på släktforskning så finns det mer att upptäcka

Lycka till!